

**Building Gender Equality
From the Start**

Препоруке за прилагођавање политика и
пракси у ПУ установама, на општинском и
државном нивоу ради неговања родне
равноправности од почетка

**Sufinansira
Evropska Unija**

Информације о пројекту

СКРАЋЕНИЦА ПРОЈЕКТА

ЏЕНДЕРБЕСТ

НАЗИВ ПРОЈЕКТА

Изградња родне равноправности од самог почетка

УГОВОР О ДОНАЦИЈИ

2021-1-RS01-KA220-SCH-000027947

КОНЗОРЦИЈУМ

Помоћ деци (РС)

FORMA.Azione srl (ИТ)

Škola Dokoran Wide Open Schools n.o. (СК)

Предшколска установа „Вељко Влаховић“ (РС)

UJHAZYOVA MICHAELA, Škola Dokoran Wide Open Schools n.o. (СК)

SKLENKOVA DENISA, Škola Dokoran Wide Open Schools n.o. (СК)

Коаутори

Развојни тим

Liuti Sylvia, FORMA.Azione
Curta Adina, FORMA.Azione
Giovagnoni Letizia, FORMA.Azione
Marchetta Chiara, FORMA.Azione
Сакач Едит, ПУ „Вељко Влаховић“
Орос Лахош Теодора, ПУ „Вељко Влаховић“
Вујиновић Милица, ПУ „Вељко Влаховић“
Ердеи Крижан Ема, ПУ „Вељко Влаховић“
Крстин Соња, ПУ „Вељко Влаховић“
Пејаковић Весна, ПУ „Вељко Влаховић“
Поробић Славица, ПУ „Вељко Влаховић“
Васић Љиљана, Помоћ деци
Танкосијк Катерина, Помоћ деци

Овај пројекат је финансиран уз подршку Европске комисије. Подршка Европске комисије стварању ове публикације односи се на њену садржину, која одражава искључиво ставове аутора, те Комисија не може сносити одговорност за било какво корипћење информација које се у њој износе.

Акроними и скраћенице

EC	Европска комисија
ECEC	Предшколско васпитање и образовање ¹
ECD	Рани развој деце
EIGE	Европски институт за родну равноправност
EU	Европска унија
EU FRA	Агенција Европске уније за основна права
EQF	Европски оквир квалитета
GENDERBEST	Изградња родне равноправности од почетка
SWOT	Предности, слабости, прилике, претње

¹Према Европској комисији, ово се односи на било какав регулисани аранжман који пружа образовање и негу од рођења до узраста обавезне основне школе, који може да буде различит у разним земљама у Европи. Укључује ентре и породичне дневне центре, приватне или јавно финансиране услуге, предшколске пред-предшколске услуге.

САДРЖАЈ

Коаутори	2
Акроними и скраћенице	3
Увод	5
1. Национални прописи и стандарди предшколског васпитања и образовања у земљама партнера	6
1.1 Управљање предшколским васпитањем и образовањем на националном и општинском нивоу	6
1.2 Предшколско васпитање и образовање у националним политикама образовања	8
1.3 Родна равноправност у националним образовним политикама за ПВО.....	11
2. Европски оквир квалитета за образовање у раном детињству као средство за промовисање родне равноправности у ПВО	12
2.1 Доступност ЕОК-а у националним контекстима	13
2.2 Родна равноправност у обуци стручњака у ПВО и образовним средствима	15
3. Препоруке	17

Увод

Родна равноправност је постала једна од основних вредности модерних демократија и експлицитно је укорењена у закону о људским правима на глобалном и нивоу Европске уније. Спровођење политика за постизање родне равноправности у свим секторима (образовање, запошљавање, социјална политика, здравствена заштита) спада у приоритете ЕУ. Истовремено, општеприхваћена је кључна улога предшколског васпитања и образовања (ПВО) за лични развој појединца, укључујући репродукцију родних стереотипа. Међутим, иницијативе за подизање квалитета у ПВО не поклањају довољно пажње родно заснованом приступу.

Пројекат ЦЕНДЕРБЕСТ има за циљ да одговори на два приоритета – повећање инклузивног приступа у ПВО и родне равноправности као једне од основних вредности за процену квалитета ПВО. Публикација Препоруке за прилагођавање политика у ПВО окружењима, један од резултата пројекта, представља налазе упоредних анализа о томе како се родна равноправност промовише у пројектним земљама и препоруке за политике и праксе у ПВО. Аутори почињу у првом поглављу упоређивањем националних прописа ПВО да би видели заједничке приступе и разлике и да би могли да идентификују релевантне заинтересоване стране. Главни налази су представљени у поглављу 2, укључујући евалуацију приступа у односу на Европски оквир квалитета, укључивање родне равноправности у националне стандарде квалитета и доступност програмима обуке и ресурсима.

Публикација није само за професионалце у ПВО, већ и за активисткиње за (људска) права или стручњаке у образовању који раде у области инклузије или образовања за људска права. Препоруке одражавају недостатке идентификоване мапирањем постојећих политика и структуриране су у четири области: 1. политике; 2. обука и стручно усавршавање; 3. образовна средства; 4. заједница.

Публикација стога тежи да послужи као водич за стратешко планирање за актере који промовишу родну равноправност у образовању, али и као инспирација за мале иницијативе или појединце када размишљају о томе како би могли да допринесу неговању родне равноправности. На крају, али не и најмање важно, аутори публикације и пројектни тим се надају да би публикација могла бити инспиративно средство за политичке представнике, службенике у јавним установама или стручњаке за образовање који раде у јавним организацијама са компетенцијама да доведу до промене са националног на локални ниво.

1. Национални прописи и стандарди предшколског васпитања и образовања у земљама партнера

Пре него што погледамо ниво интегрисања родне равноправности у ПВО, укључујући област дигиталних компетенција, морамо разумети како је ПВО дефинисано и регулисано од националног до општинског нивоа у све три земље: Италији, Србији и Словачкој.

1.1 Управљање предшколским васпитањем и образовањем на националном и општинском нивоу

Рано образовање и нега се налазе у два сектора који могу бити испреплетени у ниском или високом степену – социјална заштита и образовање. Ниво међусобне повезаности је усидрен у политичким путањама обе ове области и улози коју су државе традиционално имале у пружању социјалне заштите и образовања. Док у Италији и Србији читавим ПВО управљају министарства надлежна за сектор образовања, Словачка препознаје два различита облика, односно фазе ПВО. Бригу о деци од 7 месеци до 3 године регулише министарство надлежно за социјалну заштиту (као и политику запошљавања и породичне политике). Установе за припрему за основно образовање од 3 до 6 година уређује министарство надлежно за образовање и науку које је уређено истим законским актом као и основно и средње образовање. Ова подешавања нас информишу о општем разумевању значења и очекиваних улога институција и стручњака који пружају негу.

У Италији, Министарство образовања и заслуга Италије је одговорно за цео ПВО систем који је 2017. године уједињен у интегрисани систем образовања и наставе почевши од рођења до 6. године. Обухвата три врсте услуга: 1. јаслице и микројасле за децу од 3 до 36 месеци; 2. пролећне секције које су допунске услуге за децу од 24 до 36 месеци; 3. предшколске установе.

Јаслице и микројаслице се сматрају образовним услугама којима управљају локалне власти, директно или путем споразума, други јавни органи или приватна лица. Они могу имати различито радно време, смештајне капацитете, методе рада и трошкове накнада од општине до општине (обично обезбеђују оброке и одмор). Пролећне секције су придружене државним или придруженим предшколским установама или јаслицама као допунске услуге, са веома флексибилном организацијом и разноврсним начинима рада. Подељени су на 1) играонице за децу од 12 до 36 месеци, без услуге кантине, са флексибилним присуством до максимално 5 сати дневно; 2) дечији и

породични центри за децу од првих месеци живота заједно са одраслим у пратњи, без услуге мензе, са флексибилним присуством, и 3) васпитно-образовне услуге у кућном окружењу за мањи број деце од 3 до 36 месеци старости. Последњи облик су предшколске установе, које могу бити државне или јавне или приватне. Похађање државних предшколских установа је бесплатно; породице су одговорне за трошкове obroka и било које услуге индивидуалне потребе (као што су школски аутобуси, продужено радно време)².

ПВО у Србији је у надлежности Министарства просвете, регулисано Законом о предшколском васпитању и образовању и намењено деци узраста од 6 месеци до 6,5 година. Обухвата три нивоа образовања или услуга за одређене старосне групе деце: 1. **јаслице** су намењене деци узраста од 6 месеци до 3 године, 2. **вртићи** примају децу од 3 до 5 година и 3. **предшколски припремни програм** обавезан је за децу старију од 5,5 година. Ове активности могу изводити предшколске установе или основне школе. Пошто је ПВО у Србији јавна услуга, многе предшколске установе (ПУ)оснивају држава или локалне власти. Доступне су и приватне ПУ. ПУ су одговорне и за обезбеђивање obroka, неге, превентивне здравствене и социјалне заштите за децу³.

За разлику од Србије, Словачка има подељене надлежности на ова два нивоа. Јаслице се сматрају установама социјалне заштите и заједно са другим мање институционализованим варијантама њима управља Министарство за запошљавање, социјална питања и породицу Републике Словачке и регулисане су Законом бр. 448/2008 о социјалним услугама⁴. Вртићи су укључени у систем формалног образовања и иако је упис добровољан до 5. године живота, њима управља Министарство просвете, науке, истраживања и спорта Републике Словачке и регулисани су Законом бр. 245/2008. о образовању и васпитању (који се назива и „школски закон“).

У све три земље јасле и вртиће могу основати општине (јавне службе) или приватна тела или (у случају Италије) регионалне власти. Општине су стога одговорне да обезбеде ПВО довољно квалитетног и довољних капацитета. Одговорност за стандарде квалитета (укључујући образовне програме), међутим, разликује се од земље до земље.

У Италији, као што је описано у претходном одељку, образовне услуге за децу узраста од 0 до 6 година могу директно зависити од одлука Министарства или локалних власти, или од овлашћења ових других (приватни или акредитовани). У овом случају, за добијање овлашћења, социјално-образовне службе морају да испуне захтеве употребљивости, хигијене и безбедности према важећим законима, као и организационе захтеве наведене у регионалним прописима и - ако је релевантно -

² Информација о систему од 0 до 6 година: <https://www.istruzione.it/sistema-integrato-06/>.

³ [Early childhood education and care \(europa.eu\)](http://europa.eu)

⁴ [448/2008 Z. z. Zákon o sociálnych službách | Aktuálne znenie \(zakonypreludi.sk\)](http://www.zakony.sk)

описаним у општинским стандардима. На пример, у случају региона Умбрија особље мора имати високо образовање и исхрану мора одобрити локална здравствена агенција⁵.

У Србији постоји посебно одељење у Министарству просвете за предшколско и основно образовање и васпитање. Ово одељење креира јавну политику, припрема и спроводи развојне стратегије и акционе планове за предшколско и основно образовање. Они такође прате ситуацију и спровode мере и иницијативе за различита питања везана за предшколско и основно образовање и бригу⁶. Критеријуми за акредитацију установе за обављање предшколског васпитања и образовања дефинисани су Правилником о ближим условима за оснивање, почетак рада и обављање делатности предшколске установе⁷. Основни поступак верификације једне установе за пружање предшколског васпитања и образовања дефинисан је општим „Законом о основама васпитања и образовања“ где се прописује процес оснивања и предуслови свих васпитно-образовних установа у Србији.

У Словачкој акредитацијом јаслица директно руководи Министарство за запошљавање, социјална питања и породицу Словачке, а акредитацију вртића одобрава Министарство просвете, науке, истраживања и спорта Словачке на основу стручне процене организационих услова, док образовни програм одобрава Национални завод за образовање и омладину земље (NIVAM). NIVAM оцењује усаглашеност предложеног образовног програма (као дела пријаве) са националним наставним плановима и програмима – националним образовним програмом за предшколско образовање.

1.2 Предшколско васпитање и образовање у националним политикама образовања

Једно од ауторитативних тела у Италији које може утицати на националну политику у ПВО-у је Комисија за интегрисани систем образовања и наставе. Комисија, коју чине стручњаци из области образовања и **наставе** деце од нула до шест година, које именује министар просвете, региона и локалне самоуправе, има консултативне и послове давања предлога. Конкретно, један од њених задатака је израда Педагошких смерница за систем 0-6. Мандат Комисије је три године. Чланови немају право на накнаду или накнаду трошкова било које врсте⁸.

Други документ који поставља стандарде у ПВО-у за децу од 3 до 6 година се зове

⁵ Списак свих захтева је у правилима Регионалног закона овде:

https://leggi.alumbria.it/mostra_atto_stampabile.php?file=reg2006-13.xml

⁶ Више информација о Одељењу: [Pre-school education - Ministry of Education, Science and Technological Development \(prosveta.gov.rs\)](https://www.prosveta.gov.rs)

⁷ Правилник се може наћи на овом линку <https://www.paragraf.rs/propisi/pravilnik-o-uslovima-za-osnivanje-rad-obavljanje-delatnosti-predskolske-ustanove.html>

⁸ [Integrated System Commission \(istruzione.it\)](https://www.integratedsystemcommission.it)

Националне индикације и образовне и наставне активности. Националне индикације постављају циљеве за развој дечјих компетенција за свако од пет „области искуства“ на којима се заснивају образовне и наставне активности у предшколској установи: 1. Ја и други; 2. Тело и покрет; 3. Слике, звуци, боје, 4. Говор и речи, 5. Познавање света. Свако поље искуства нуди објекте, ситуације, слике, језике који се односе на симболичке системе културе који могу да стимулишу и прате учење деце, постепено их чинећи самопоузданијима.

Националне индикације из 2012. ажуриране су 2018. године давањем „нових сценарија“ који стављају посебан нагласак на образовање за грађанство и одрживост, уз осврт на Препоруке Европског парламента и Савета Европске уније и циљеве постављене од стране УН у Агенди за одрживи развој 2030. Школа промовише добробит и мирно учење кроз бригу о животној средини, обезбеђивање образовног простора и пажљиво вођење целог школског дана. Наставни план и програм у вртићу се заснива на уравнотеженој интеграцији бриге, веза и учења. Учење се одвија кроз акцију, истраживање, контакт са објектима, природом, уметношћу, територијом, у димензији игре, да се схвати као типичан облик односа и знања. Наставне методе се пре свега односе на конкретно искуство, истраживање, откривање, игру, покушаје и грешке, разговор и конфронтацију међу вршњацима и са одраслима. Веома су важне рутине, тренуци дана који се стално понављају и који се понављају повезани са добродошлицом, добробити и хигијеном, међуљудским односима, који регулишу ритмове дана и нуде сигурну основу за нова искуства и нове подстицаје, помажу да се деца оријентишу у односу на проток времена и јачају своје личне, когнитивне, афективне и комуникацијске вештине: прозивка, задавање задатака, нега тела, сређивање простора, заједнички оброк, одмор... Резервисано је довољно простора за игру, током које се деца изражавају, причају приче и креативно прерађују лична и друштвена искуства. Посматрање од стране наставника, на различите начине, је основно средство за упознавање и праћење детета у свим његовим развојним димензијама; документација служи за праћење, памћење и рефлексију индивидуалног и групног напретка у учењу код одраслих и деце; евалуација препознаје, прати, описује и документује процесе раста сваког детета и има формативне вредности⁹.

У Србији су упутства и препоруке о организацији програма и метода рада са децом од 6 месеци до 6,5 година регулисани [Основама програма предшколског васпитања и образовања](#). Овај документ прецизира циљеве и исходе предшколског програма, даје опште препоруке и укључује све релевантне смернице за особље у предшколском васпитању и образовању деце (ПВО) које ради са децом у јаслицама, вртићима и одељењима предшколског припремног програма (ППП). На институцији је да развија програме, а на особљу ПУ је да бира садржај и специфичне методе на

⁹ Више информација је доступно овде: <https://www.miur.gov.it/web/guest/scuola-dell-infanzia>.

основу овог документа. Програм који свака установа мора да изради треба да садржи опште информације о установи, врсти и трајању васпитно-образовних активности, сарадњи са породицом и локалним властима, начинима постизања принципа и циљева ПВО и методама праћења/евалуације учинка¹⁰.

Стратешки документ који покрива образовање уопште је Национална стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији (2021 – 2030) где постоји неколико циљева битних и за ПВО, као што су повећање квалитета наставе и учења, правичност и доступност свих образовних етапа (предуниверзитетских) и јачање образовне функције образовних институција и унапређење система обезбеђења квалитета у образовању и васпитању¹¹.

У „Правилнику о стандардима квалитета рада установе“ (образовне установе) постоји посебно поглавље посвећено „Стандардима квалитета у предшколским институцијама“ које покрива различите области, као што су: програм, годишњи план и план развоја; рад на васпитању и образовању; развој и одрастање детета; подршка деци и породици; поштовање права детета и разлика у предшколским установама; управљање предшколским установама и неопходним средствима.

Развој ПВО у Словачкој није вођен посебним националним стратешким документом. У сектору образовања постоји неколико стратешких докумената или политика који би могли бити релевантни. Стратегија инклузивног приступа у образовању и обукама развијена је ради имплементације циљева дефинисаних Програмском декларацијом Владе Републике Словачке за 2020 – 2024. годину, посебно у области „једнаке могућности у образовању“. Одобрена је од стране Владе Републике Словачке резолуцијом Владе број 732 од 8. децембра 2021. године.

То је оквирни стратешки документ који кроз приоритетне области дефинише правац јавних политика за постизање промене у области образовања деце, ученика и студената ка инклузивном образовању. Документ приказује основну филозофију инклузивног приступа у образовању и обукама, која има за циљ проинклузивни образовни систем, пружајући образовање свој деци, ученицима и студентима без разлике, поштујући јединственост и различитост сваког појединца и омогућавајући им да остваре њихов потенцијал у највећој могућој мери. Стратегија је повезана са другим већ постојећим документима Министарства просвете, као што су План нулте акције Стратегије инклузивног приступа у образовању и обукама за 2021. годину, Национални програм развоја образовања и обука, компонента 6 Плана опоравка и отпорности Републике Словачке¹².

Конкретнији образовни циљеви и принципи дефинисани су у Националном

¹⁰ [Educational guidelines \(europa.eu\)](http://europa.eu)

¹¹ Стратегија развоја образовања и васпитања Републике Србије (2021 – 2030): <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/63/1/reg>

¹² [Стратегија за инклузивни приступ у образовању и обукама | Министарство образовања, науке, истраживања и спорта Републике Словачке \(minedu.sk\)](#)

образовном програму за предшколско образовање (NEP). Од 2021. године координира се реформа NEP, а од 2023. је почео пилот програм који укључује неколико установа за предшколско и основно образовање. Како нови NEP није у примени у време писања публикације, говоримо о консолидованој верзији NEP-а одобреној 2016. године¹³. NEP поставља стандарде за следеће образовне области: 1. Језик и комуникација; 2. Математичка и информатичка писменост; 3. Човек и природа; 4. Човек и друштво; 5. Људи и запошљавање; 6. Уметност и култура; 7. Здравље и мобилност.

Општи циљеви предшколског васпитања и образовања су: - унапредити друштвену активност детета и задовољити потребе за друштвеним контактом са вршњацима и одраслима, - омогућити дететову laku адаптацију на институционално, школско окружење, - промовисати однос детета са сазнавањем и учењем. , - подржавати развој индивидуалних компетенција детета, - преносити темеље заједничких вредности, спроводити и штитити права детета у сарадњи са породицом, - обезбеђивати доступност и правичност у образовању и обукама, - обезбеђивати доступност саветодавних и других услуга за сву децу.

1.3 Родна равноправност у националним образовним политикама за ПВО

Не постоји посебна стратегија или документ политике за родну равноправност у образовању ни у једној од партнерских земаља у овом пројекту. Све три земље имају законе о анти-дискриминацији који покривају и образовање као једно од заштићених подручја од дискриминације на основу рода или пола. У Италији, Национална стратегија за родну равноправност 2021-2026, укључује "компетенције" као једну од 5 приоритетних области. Међутим, у погледу индикатора не постоје конкретни очекивани циљеви за ПВО. Слично, Национална стратегија о родној равноправности (2021-2030) Републике Србије дефинише питање родне равноправности уопштено и као тему у свим сферама друштвеног живота, укључујући и образовање¹⁴.

У Националној стратегији развоја образовања и васпитања у Републици Србији (2021-2030)¹⁵, родна равноправност је прописана као општи принцип у свим фазама образовања.

Постоје два стратешка документа која се директно односе на родну равноправност у Словачкој: Национална стратегија за равноправност жена и мушкараца и једнаке могућности у Републици Словачкој за 2021-2027 и Акциони план за равноправност

¹³ [Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách \(minedu.sk\)](https://www.minedu.sk/)

¹⁴ Национална Стратегија о родној равноправности (2021-2030) <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/103/1>

¹⁵ Стратегија је доступна овде: <https://prosveta.gov.rs/wp-content/uploads/2021/09/SROVRS-2030-1.pdf>

жена и мушкараца и једнаке могућности за 2021-2027. Од 2020. године, термин „родна равноправност“ систематски се брише и уместо њега се користи термин „једнакост између жена и мушкараца“. Ово је постепено утицало на промену наратива и политичких приоритета првобитно уоквирених концептом родне равноправности.

Национална стратегија (и Акциони план) покрива 8 стратешких области и приоритета: Достојанство и тјелесни интегритет; Усклађивање породичног и професионалног живота; образовање, наука и истраживање; Једнаке могућности и приступ тржишту рада, економска зависност жена и сиромаштво; Политичко и економско учешће и учешће у доношењу одлука; Осигуравање партиципативног механизма за промовисање равноправности између жена и мушкараца и институционалне одредбе за равноправност жена и мушкараца; Укључивање рањивих група и вишеструка дискриминација жена и малолетне деце/девојчица; Међународна развојна сарадња и хуманитарна помоћ. Иако се образовањем бави једна од горе наведених области, активности и алати дефинисани у Акционом плану не укључују ПВО и дефинисани су на прилично општи начин¹⁶.

2. Европски оквир квалитета за образовање у раном детињству као средство за промовисање родне равноправности у ПВО

Предшколско васпитање и образовање идентификовани су као приоритетна област за сарадњу у оквиру иницијативе Европског образовног простора за период 2021-2030. Европски оквир квалитета (ЕОК) је један од алата, које је развио Савет да помогне земљама ЕУ у њиховим напорима да повећају квалитет својих ПВО система. ЕОК је идентификовао 5 кључних компоненти квалитативног система: 1. доступност ПВО; 2. оспособљавање и услови рада особља задуженог за ПВО; 3. дефинисање одговарајућих наставних планова и програма; 4. праћење и евалуација система и 5. управљање и финансирање.

Европска комисија наводи да је „Оквир квалитета већ подржао реформе у многим земљама и помогао у побољшању понуде ПВО. На пример, циљ на нивоу ЕУ да 95% деце старије од 4 године похађа ПВО већ је постигнут“¹⁷. 2020. године формирана је Радна група за ПВО у складу са стратешким оквиром Европског образовног простора која је развила друге алате за помоћ државама чланицама у имплементацији ЕОК – кутију алата и смернице.

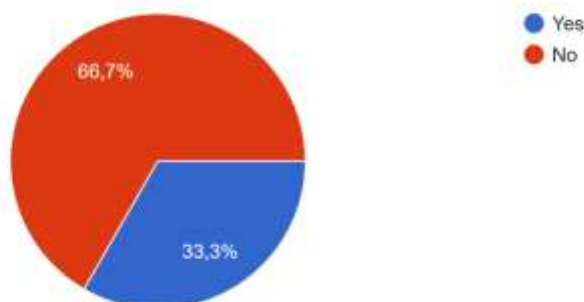
¹⁶ [ap-rovnosti-zien-muzov-rovnosti-prilezitosti-2021-27.pdf \(gov.sk\)](#)

¹⁷ [Иницијативе у ПВО | Европски образовни простор \(europa.eu\)](#)

2.1 Доступност ЕОК-а у националним контекстима

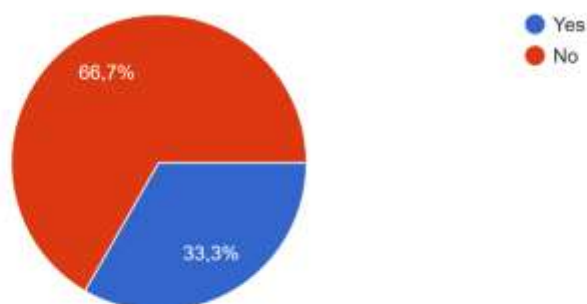
Иако је ЕОК успостављен од 2019. године, његова доступност преведеним верзијама није загарантована, као ни његово објављивање на званичном сајту за образовање. Од три праћена језика, ЕОК је преведен само на италијански. Конкретни изводи, резимеи и повезани алати су преведени на словачки језик.

II.1 Да ли је на вашем националном језику доступан превод ЕОК?

ЕОК је доступан на министарским или другим званичним веб страницама (иако само делимично преведен) само у Словачкој Републици. Чини се да се имплементација ЕОК-а одвија на нивоу формирања политике или стручног развоја националних стандарда, али услови за партиципативни приступ и ширу дискусију нису испуњени.

II.2 Да ли је ЕОК објављен или се на њега позива на сајту Министарства или на сајтовима других одговарајућих институција?

Пажљивија евалуација националних стандарда квалитета (документи који дефинишу стандарде за ПВО) открива, међутим, да постоје празнине у имплементацији ЕОК-а. Из горе наведених кључних области ЕОК-а, пажња стратешких докумената је посвећена препорукама које се односе на инклузивни приступ и развој компетенција особља. Мањи утицај ЕОК-а је идентификован у области плана и програма рада (што је делимично резултат децентрализованог приступа образовним програмима). Слаба

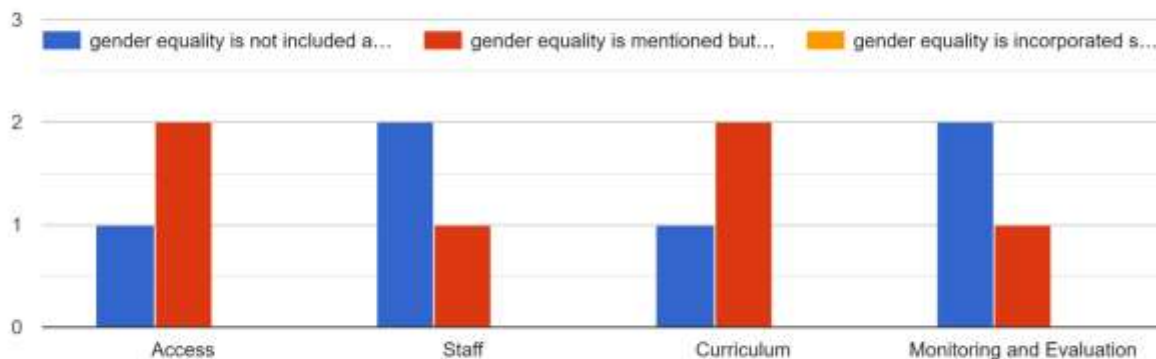
тачка имплементације је праћење и евалуација која је веома занемарена у националним стандардима квалитета.

II.4 Према Вашем стручном мишљењу, да ли се следеће области Европског оквира квалитета одражавају у националним стандардима или препорукама квалитета у ПВО?

Још мање оптимистична је артикулација родне равноправности као једног од елемената у кључним областима ЕОК-а. Као што видимо на доњем графикону, родна равноправност се или помиње али није разрађена или уопште није укључена, посебно у области особља и праћења и евалуације.

II.5 Према Вашем стручном мишљењу, да ли је родна равноправност присутна у следећим областима ЕОК у националним стандардима квалитета или препорукама за квалитет ПВО?

Један од разлога за тако лошу заступљеност родне равноправности у стандардима квалитета може бити тај што је приоритетни фокус докумената и резултата који се односе на инклузивни приступ који је развила Радна група за ПВО (и потенцијално имплементиран на националном нивоу) усмерен ка рањивим групама деце чија је сегрегација још увек проблематична. Овим групама се у извесној мери поклања пажња

и на националном нивоу, односно деци са здравственим сметњама, деци из етничких мањина или деци мигрантског порекла.

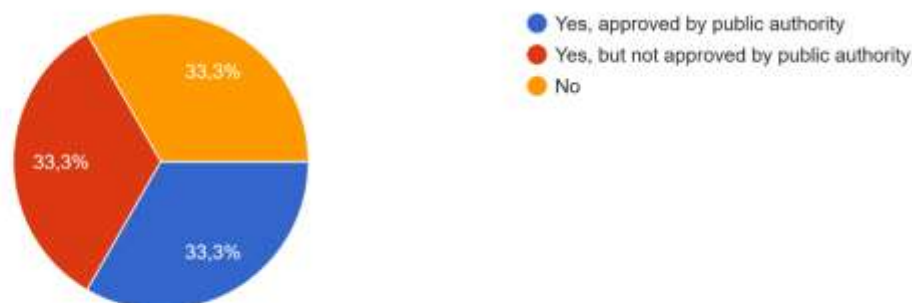
2.2 Родна равноправност у обуци стручњака у ПВО и образовним средствима

Да бисмо родну равноправност укључили у предшколску установу, потребни су нам родно осетљиви и образовани стручњаци који знају како да интегришу родну равноправност у наставне планове и програме и имају довољно средстава за то. Стога смо пратили доступност образовних материјала и обука за особље које ради у ПВО-у.

Доступност обука за увођење родне равноправности у сва подручја разликује се од земље до земље. Од тога да уопште нема обуке у Словачкој до обука одобрених од стране јавних власти у Србији.

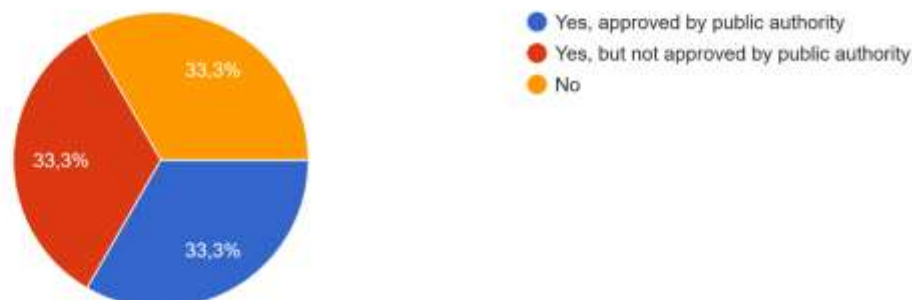
III.5 Are there any trainings for ECEC professionals on the topic of gender equality available? (on national or local level)

3 odgovede

Слична ситуација је и са стручном припремом и средствима за управљање како би се родна равноправност укључила на организационом нивоу.

III. Да ли постоји методологија за ПВО за управљање постављањем родне равноправности на организациони ниво?

Најпрактичније и најопипљивије средство за повећање родне равноправности у пракси су едукативни материјали.

III.4 Are there any didactical materials for ECEC professionals on the topic of gender equality available? (in your national language)

3 odpovede

3. Препоруке

Прво, требало би да повећамо заговарање на нивоу политике. Као што смо могли јасно видети, родна равноправност није довољно артикулисана у контексту развоја ПВО и обрнуто, улога ПВО у промовисању родне равноправности није довољно одражена. Стога препоручујемо да:

- Укључити експлицитне циљеве за унапређење родне равноправности кроз ПВО кроз специфичне циљеве и активности.
- Промовисати ЕОК и искористити његов потенцијал за интеграцију родне равноправности. Видели смо да иако су једнакост, различитост и инклузија кључни принципи ЕОК-а, стандарди се користе за промовисање укључивања одређених група, али не и за промовисање родне равноправности.
- Једнако важно је укључити образовање о родној равноправности и о људским правима у националне или регионалне наставне планове и програме за ПВО. Ово би, вероватно, захтевало опсежну дискусију међу стручњацима, али укључивање родне равноправности као образовног циља у обавезујући документ је неопходан предуслов за унапређење у другим областима о којима ћемо говорити – обукама и образовним средствима.

Друго, образовање о људским правима није довољно укључено у образовање будућих васпитача и других стручњака који раде у ПВО-у. Морамо повећати свест будућих професионалаца о људским правима и кроз њу о историји феминистичких покрета, родној (не)равноправности са свим важним међу-секцијалностима за контексте у којима ће радити.

Образовање о људским правима и методама родне равноправности нам је потребно не само на педагошким универзитетима већ и као акредитоване обуке у системима за даљи развој професионалних компетенција. Ови програми морају бити директно подржани званичним програмима обука како би се подстакло учешће већине особља. Образовни програми треба да обухвате не само родно осетљиву дидактику, већ и родно осетљиво управљање и комуникацију.

Треће, да би подржали примену родне равноправности, васпитачима је потребно више образовних средстава које су одобриле власти како би били сигурнији у њихово коришћење у својој пракси. Иако у три земље постоје примери добре праксе, само Србија има образовне материјале који су одобрени од стране надлежних органа. Одобрење би такође могло помоћи широј дистрибуцији материјала и њиховом прилагођавању потребама различитих група деце – нпр. деце са здравственим сметњама, која говоре страни језик или деце из социјално угрожених средина.

Говорећи о образовним материјалима, такође смо идентификовали потребу за родно заснованим анализама материјала који се користе у ПВО како би се проценило у којој

мери подржавају репродукцију родних стереотипа.

Последња област коју бисмо желели да поменемо је ангажовање са заједницом. Тим у ПУ треба да буде уверен да је склопу њихових улога као образовних стручњака да се баве родном равноправности у комуникацији са родитељима и члановима породице. Породица представља први формативни контекст за разумевање рода и родних улога. Могу постојати ситуације у којима би концепт родне равноправности могао да буде у сукобу са разумевањем породице и тимовима из ПУ је потребно упутство како да раде са различитим приступима родној равноправности без стварања сукоба и уз задржавање интереса детета у фокусу.

Наравно, треба и да повећамо подизање свести на нивоу локалне заједнице и шире јавности како вртићи не би били изоловани и како би имали користи од општег прихватања родне равноправности као важне вредности.

Област	Препоруке
Образовне политике	<ul style="list-style-type: none"> • Укључити родну равноправност у националне стратегије за ПВО/формално образовање – SMART циљеви • Користити ЕОК за интеграцију родне равноправности • Укључити родну равноправност и људска права у националне/регионалне наставне планове и програме
Стручни развој особља у ПУ	<ul style="list-style-type: none"> • Укључити образовање о људским правима у стручну припрему будућих васпитача и других стручњака • Акредитоване и системске обуке за даљи континуирани развој родних компетенција за васпитаче и особље <ul style="list-style-type: none"> • Како укључити родну равноправност (и људска права) у образовање • Компетенције за примену „родних наочара“ на организационом нивоу
Образовна средства	<ul style="list-style-type: none"> • Укључити образовање о људским правима у стручну припрему будућих васпитача и других стручњака • Акредитоване и системске обуке за даљи континуирани развој родних компетенција за васпитаче и особље <ul style="list-style-type: none"> • Како укључити родну равноправност (и људска права) у образовање • Компетенције за примену „родних наочара“ на организационом нивоу
Заједница	<ul style="list-style-type: none"> • ПОРОДИЦА – подршка васпитачима и особљу ПУ у ангажовању родитеља и чланова породице у решавању питања родне равноправности • ЛОКАЛНА ЗАЈЕДНИЦА – програми за јачање учешћа у/са заједницом који одражавају родну равноправност • СВЕСТ ЈАВНОСТИ – тематизација родне равноправности у оквиру људских права и улоге предшколског васпитања и образовања